

Abstrakt

Cílem této práce je objasnit postavení terorismu v současném systému mezinárodního práva, a to především poměru terorismu a zločinů podle mezinárodního práva. Klíčovou otázkou pak je, zda je možné terorismus jako zločin podle mezinárodního práva stíhat. Důvodem pro tuto otázku pak je zejména založení Mezinárodního trestního soudu, tedy prvního stálého mezinárodního soudního tělesa s působností nad zločiny podle mezinárodního práva.

V úvodu práce je nastíněn vývoj termínu terorismus a jeho definicí v průběhu dějin. jsou také představeny soudobé trendy v oblasti definice terorismu, a to zejména definice z úmluv některých regionálních mezinárodních organizací a EU nebo definice z chystané komplexní protiteroristické úpravy, tedy Všeobecné úmluvy o prevenci a potlačování terorismu. Z těchto definic je pro účely této práce vybrána definice z Úmluvy po potlačení financování terorismu, a to zejména z toho důvodu, že se jedná o platnou právní úpravu a je zde tak určitá šance, že budou odhaleny její limity a nedostatky.

V další části této práce je pojednáno o termínu zločinů podle mezinárodního práva. Předmětné zločiny jsou vyjmenovány a charakterizovány, zejména co do jejich odlišností od „treaty crimes“ tedy zločinů založených mezinárodními úmluvami. Zaznamenán je také trend postupného osamostatňování se některých skutkových podstat z důvodu jejich závažnosti a jejich transformace v samostatné zločiny podle mezinárodního práva, jak se stalo v případě genocidy a dle některých autorů se tak postupně děje i v případě mučení.

Třetí část této práce, tedy, nepočítaje úvod, představuje shrnutí současného mezinárodněprávního rámce boje proti terorismu. Představeno je třináct globálních protiteroristických úmluv, které tvoří páteř předmětného rámce. Zvláště je pojednáno o jejich obecné struktuře, východiscích, nástrojích a extradici podle předmětných úmluv. Popsány jsou také nedostatky současné globální úpravy spočívající především v absenci komplexní úmluvy, která je již poměrně dlouho připravována na půdě OSN. Jako ilustrace určitých slabin tohoto systému je zvolen případ Lockerbie, který, ač je doposud ojedinělý a nemusí mít hlubších následků, ukazuje na určité trendy v oblasti stíhání terorismu, jako kupříkladu vyšší zapojení Rady bezpečnosti OSN až do úrovně dočasné derogace platných mezinárodních úmluv v zájmu efektivnějšího stíhání pachatelů teroristických činů. V této souvislosti je zajímavé připomenout i zapojení Rady bezpečnosti OSN u procesů Mezinárodního trestního soudu, kde jsou Římským statutem dány Radě bezpečnosti OSN poměrně rozsáhlé pravomoci vůči Mezinárodnímu trestnímu soudu při absenci jakýchkoli povinností. Zvýšená ingerence Rady bezpečnosti OSN do stíhání některých zločinů s mezinárodním přesahem se tak ukazuje být určitým trendem, v Římském statutu již i smluvně

ustaveným.

Pátá část práce se zabývá otázkou, zda terorismus v současné době představuje zločin podle mezinárodního práva. Za tímto účelem jsou představeny vybrané názory některých delegací při koncipování Římského statutu Mezinárodního trestního soudu i při revizní konferenci předmětného statutu v Kampale. U těchto názorů je vyzorován konsenzus ohledně závažnosti zločinu terorismu, což by jistě je jeden z důvodů, proč mezi zločiny podle mezinárodního práva řadit, zároveň zde však panovala shoda, že neexistuje žádná globálně přijatá definice terorismu, kterou by se případný nový zločin dle mezinárodního práva dal vymezit. V případě revizní konference dokonce zaznělo nemálo hlasů, které vyzývaly k posečkání do chvíle, kdy bude přijata Všeobecná úmluva o prevenci a potlačování terorismu na půdě OSN, aby tak nedocházelo ke zbytečnému zdvojování úsilí při nalézání akceptovatelné definice, či snad dokonce zbrždění tohoto procesu u OSN. Jakékoli zahrnutí terorismu mezi skutkové podstaty zahrnuté v Římském statutu a tím snad i mezi zločiny dle mezinárodního práva je do té doby vysoce nepravděpodobné. V návaznosti na pojednání o názorech politických jsou představeny i vybrané judikáty národních soudů, které jsou i dnes relevantní, a to i přes jejich dřívější datum vydání. Na okolnostech, za kterých tyto judikáty vznikaly, se totiž výrazně mnoho nezměnilo, a tak i dnes jsou tato soudní rozhodnutí relevantním hlasem proti zařazování terorismu mezi zločiny podle mezinárodního práva, opět zejména z důvodu absence univerzálně uznávané platné definice.

V šesté části se tato práce zabývá otázkou, zda terorismus může být stíhán před Mezinárodním trestním soudem, ač není sám o sobě považován za zločin podle mezinárodního práva. Zkoumána je možnost migrace určitých zločinů mezi zločiny podle mezinárodního práva, což je dokumentováno na zahrnutí zločinu apartheidu do Římského statutu, ač se do té doby jednalo o zločin upravený pouze úmluvou. Dále je zkoumána možnost extenzivního výkladu a subsumpce na základě průniku skutkových podstat zločinů. Na podporu tvrzení, že takový postup je možný je citován judikát týkající se subsumpce znásilnění mezi zločiny proti lidskosti v případě *Furundžija*.

V další části práce tak je zkoumána možnost subsumpce zločinu terorismu na základě jeho definice předložené na začátku práce pod skutkové podstaty zločinů obsažené v Římském statutu. Nejprve jsou zkoumány válečné zločiny. je zaznamenána určitá tradice stíhání teroru jako válečného zločinu, zároveň však je připomenuto, že teror v této formě se spíše projevoval ve formě terorizování obyvatelstva státu či okupovaného území ze strany státu či okupujícího státu, tedy ve formě, která se současným mezinárodním terorem nemá mnoho společného. Podrobněji je tedy rozebráno pachatelství válečných zločinů a chráněné osoby, tedy osoby, na nichž je možné dopustit se válečného zločinu. Následně je provedeno srovnání definice terorismu dané touto prací s jednotlivými skutkovými podstatami představujícími válečné zločiny a je seznáno, že za splnění

podmínek pro existenci válečných zločinů, jako je například existence ozbrojeného konfliktu a spjatost zločinu s předmětným konfliktem, může terorismus skutečně jako válečný zločin být stíhán.

V případě zločinů proti lidskosti jsou opět představeny jednotlivé skutkové podstaty, jak je vypočítává Římský statut mezinárodního trestního soudu, dále je pojednáno o mezinárodní judikatuře zmiňující teror a zločiny proti lidskosti a následně je provedeno obdobné porovnání skutkových podstat, jaké proběhlo již u válečných zločinů. Je konstatováno, že zločiny proti lidskosti oproti válečným zločinům nemusí splnit podmínku existence ozbrojeného konfliktu či spjatosti zločinu s předmětným konfliktem. Jako poněkud omezující ustanovení je představen požadavek, aby útok směřoval proti civilnímu obyvatelstvu, což není právě šťastná formulace a jedná se tak spíše o relikv z doby, kdy zločiny proti lidskosti představovaly spíše zbytkovou kategorii válečných zločinů, respektive kategorii, na jejímž základě je možné soudit zločince, jejichž činy nespádaly přesně pod válečné zločiny. V neposlední řadě je také proveden rozbor termínu „rozsáhlý nebo systematický útok“, který je klíčový pro určení, zda je spáchán zločin proti lidskosti. Zvláštní zmínku zasluhuje část o takzvaném „zbytkovém ustanovení.“ tedy ustanovení, které kriminalizuje jednání svou povahou a závažností podobná ostatním v příslušném článku Římského statutu jmenovaným. Také díky existenci tohoto ustanovení považuje tato práce souzení terorismu coby zločinu proti lidskosti za nejvýhodnější variantu.

Po zločinech proti lidskosti se tato práce zabývá srovnáním terorismu se zločinem genocidy dle Římského statutu. Je poznamenáno, že se zločin genocidy díky své závažnosti postupně vydělil ze zločinů proti lidskosti a je vůči nim v poměru speciality. Proti zločinům proti lidskosti je konstatován zásadní rozdíl v podobě absence požadavku útoku proti civilnímu obyvatelstvu. Vymezeny však jsou skupiny, proti kterým je možno genocidu provést. Rozebírán je také termín „genocidní úmysl“, přičemž je konstatována určitá nevhodnost stíhání terorismu jako genocidy z důvodu jiného hlavního úmyslu, tedy v případě terorismu donucení k určitému jednání či jeho opomenutí prostřednictvím činů vzbuzujících strach. Jsou také srovnány skutkové podstaty spadající pod zločin genocidy, přičemž je konstatováno, že za dodržení znaků obou zločinů je v některých skutkových podstatách možné dopustit se terorismu coby genocidy a snad jej tedy tak i stíhat. Přesto je konstatována snížená vhodnost stíhání terorismu coby zločinu genocidy oproti například stíhání terorismu jako zločinu proti lidskosti.

V Římském statutu nově upravený zločin agrese představuje díky aktuálnímu datu úpravy jedinečnou příležitost pro potenciálně originální výzkum. Jeho srovnání se zločinem terorismu však pravděpodobně žádnou originální teoretickou konstrukci nepřinese. Je představena judikatura Norimberského a Tokijského tribunálu ve věci zločinů proti míru, která zároveň zmiňovala i teror. Je zde konstatováno mnoho společných znaků s válečnými zločiny, zejména co do pachatele

zločinu, přesto, nebo možná právě proto, vzhledem k povaze zločinu agrese coby zločinu bytostně spjatého se státem či osobami stát ovládajícími, nejví se tento zločin právě vhodným ke stíhání většiny forem teroristických útoků, které jsou v posledních letech na světě provedeny.

Pokud se týká závěrů této práce, je možné konstatovat, že ač terorismus dle řady názorů nepředstavuje zločin podle mezinárodního práva sám o sobě, může za určitých okolností a splnění příslušných podmínek naplnit skutkovou podstatu některého ze zavedených zločinů podle mezinárodního práva. Ze všech zavedených zločinů podle mezinárodního práva pak pravděpodobně nejsnazší variantou bude stíhání terorismu jako zločinu proti lidskosti, a to zejména z důvodu absence požadavku existence ozbrojeného konfliktu.